

Zákon zachování hmotnosti

A. L. Lavoisier

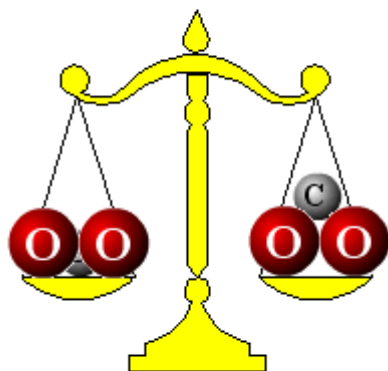
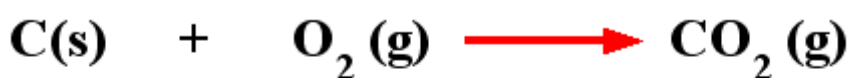

M.V. Lomonosov

18. století - ruský vědec M.V.Lomonosov a francouzský vědec A.L.Lavoisier - nezávisle na sobě objevili tento přírodní zákon.

V uzavřené soustavě se hmotnost látek do reakce vstupujících rovná hmotnosti látek z reakce vystupujících.

Stručně – hmotnost reaktantů se rovná hmotnosti produktů.

hmotnost látek
před reakcí

=

hmotnost látek
po reakci

(s) látka v tuhém skupenství

(g) látka v plynném skupenství

Druh a počet atomů musí být na obou stranách rovnice shodný.

Příklad:

Vodík + chlor ---> chlorovodík

Schéma je nutno upravit tak, aby byl počet atomů v souladu se zákonem zachování hmotnosti doplněním **stechiometrických koeficientů**.

jedna molekula vodíku reaguje s jednou molekulou chloru, vznikají dvě molekuly chlorovodíku

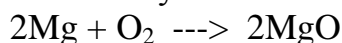
Poznámka: nelze měnit složení molekuly (H_2Cl_2)

<http://www.zschemie.euweb.cz/reakce/reakce2.html>

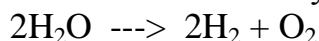
1. Slučování (Syntéza) - ze dvou reaktantů vzniká jeden produkt:

hořčík + kyslík ---> oxid hořečnatý (MgO)

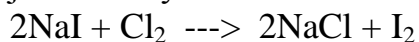
2. Rozklad - výchozí reaktant se rozkládá na dva či více produktů

voda ---> vodík + kyslík

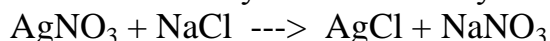
3. Vytěsňování - jeden reaktant vytěsňuje z druhého reaktantu atomy nebo funkční skupinu

jodid sodný + chlor ---> chlorid sodný + jod

4. Podvojná záměna

dusičnan stříbrný + chlorid sodný ---> chlorid stříbrný + dusičnan sodný

Řešené úlohy

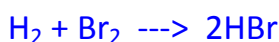
1. Popsané chemické děje vyjádřete chemickými rovnicemi:

a) Dvouatomová molekula vodíku zreagovala s dvouatomovou molekulou bromu za vzniku dvou molekul sloučeniny, která má chemický vzorec HBr .

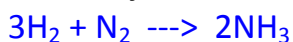
- b) Reakcí tří dvouatomových molekul vodíku s jednou dvouatomovou molekulou dusíku vznikly dvě molekuly amoniaku (molekula amoniaku se skládá z jednoho atomu dusíku a tří atomů vodíku)
- c) Čtyřatomová molekula fosforu zreagovala s pěti dvouatomovými molekulami kyslíku za vzniku molekuly složené ze čtyř atomů fosforu a deseti atomů kyslíku
- d) Dvě molekuly sloučeniny složené z jednoho atomu uhlíku a jednoho atomu kyslíku zreagovaly s dvouatomovou molekulou kyslíku za vzniku dvou molekul složených z jednoho atomu uhlíku a dvou atomů kyslíku

Řešení

a) Dvouatomová molekula vodíku zreagovala s dvouatomovou molekulou bromu za vzniku dvou molekul sloučeniny, která má chemický vzorec HBr.

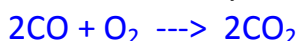
b) Reakcí tří dvouatomových molekul vodíku s jednou dvouatomovou molekulou dusíku vznikly dvě molekuly amoniaku (molekula amoniaku se skládá z jednoho atomu dusíku a tří atomů vodíku)

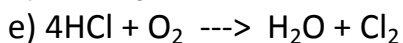
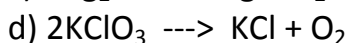
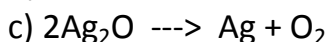
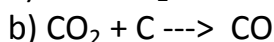
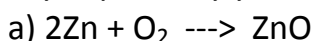
c) Čtyřatomová molekula fosforu zreagovala s pěti dvouatomovými molekulami kyslíku za vzniku molekuly složené ze čtyř atomů fosforu a deseti atomů kyslíku

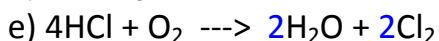
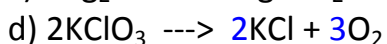
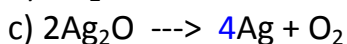
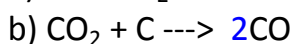
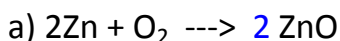
d) Dvě molekuly sloučeniny složené z jednoho atomu uhlíku a jednoho atomu kyslíku zreagovaly s dvouatomovou molekulou kyslíku za vzniku dvou molekul složených z jednoho atomu uhlíku a dvou atomů kyslíku

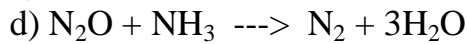
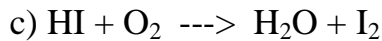
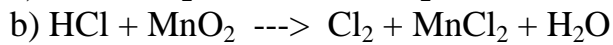
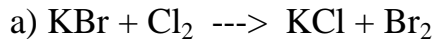
2. Doplňte počty molekul na pravých stranách rovnic tak, aby počty atomů jednotlivých prvků byly na obou stranách rovnic stejné.

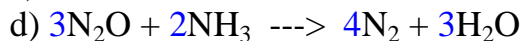
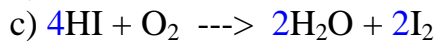
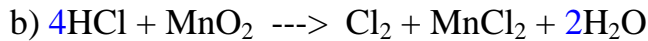
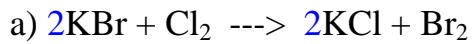
Řešení

3. Doplňte následující rovnice tak, aby počty atomů jednotlivých prvků byly na obou stranách rovnic stejné.

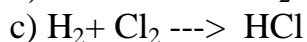
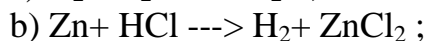
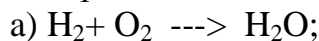
Řešení

Úlohy k procvičování

1. Označ výchozí látky a produkty při hoření vodíku ve vzduchu a při rozkladu vody elektrickým proudem.

2. Uprav zápis chemického děje na chemickou rovnici a vyjádři ji slovně:

3. Zapiš chemickou rovnici tyto děje:

a) reakci vodíku s kyslíkem, při které vzniká voda;

b) rozklad peroxidu vodíku H_2O_2 na vodu a kyslík;

c) hoření sodíku v chloru, při kterém vzniká chlorid sodný NaCl .

4. Amoniak NH_3 se vyrábí slučováním vodíku a dusíku. Výchozí látky chemické reakce jsou

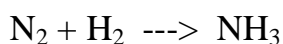
A. N_2 a H_2

B. N_2 a NH_3

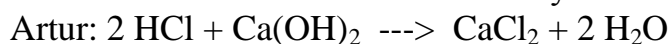
C. NH_3 a H_2

D. NH_3 , H_2 a N_2

5. Upravte schéma chemické reakce na chemickou rovnici.

6. Artur, Bedřich, Cyril a Dan měli každý za úkol zapsat chemickou rovnici. Kdo zapsal CHYBNĚ stechiometrické koeficienty v chemické rovnici?

Bedřich: $\text{H}_2\text{SO}_4 + \text{NaOH} \rightarrow \text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{H}_2\text{O}$

Cyril: $2 \text{HNO}_3 + \text{Ca}(\text{OH})_2 \rightarrow \text{Ca}(\text{NO}_3)_2 + 2 \text{H}_2\text{O}$

Dan: $\text{HNO}_3 + \text{KOH} \rightarrow \text{KNO}_3 + \text{H}_2\text{O}$

<http://www.zschemie.euweb.cz/reakce/reakce19.html>

<http://www.vyukovematerialy.cz/chemie/rocnik8/reak02.htm>

https://www.google.com/search?hl=cs&site=img&tbm=isch&source=hp&biw=1366&bih=665&q=chemick%C3%A9+reakce&oq=chemick%C3%A9+reakce&gs_l=img.12..0j0i24i9.7599.15780.0.22109.15.10.0.5.5.0.205.1211.6j3j1.10.0....0...1ac.1.35.img..1.14.1077.JWszsQL-NJ4

https://www.google.com/search?hl=cs&site=imghp&tbm=isch&source=hp&biw=1366&bih=665&q=chemick%C3%A9+reakce&oq=chemick%C3%A9+reakce&gs_l=img.12..0j0i24i9.7599.15780.0.22109.15.10.0.5.5.0.205.1211.6j3j1.10.0....0...1ac.1.35.img..1.14.1077.JWszsQL-NJ4